

Els van Swaay

Els van Swaay werd geboren in 1944 in Utrecht.

Haar ouders waren niet echt rijk, maar ze mocht wel naar school en studeren

‘Dus eigenlijk ben ik heel bevoorrecht. Mijn vader werkte bij de Verkadefabriek in Zaandam. Daar was hij heel tevreden. En wij hebben dus heel veel boterhammen met dikke plakken ontbijtkoek gekregen en mijn vader nam ook oude chocola en oude koekjes mee, dat werd allemaal gewoon opgegeten, dat maakte niets uit.’

Els ging naar de Middelbare Meisjes School in Haarlem. Ze waren inmiddels verhuisd. ‘En ik weet nog heel goed het verschil tussen Utrecht en Haarlem. Want in Utrecht liepen we nog met sokken en in Haarlem waren het al nylons. Utrecht was provincialer. Na de MMS wilde ik fysiotherapie gaan studeren, maar ik was nog te jong. Dus werd het eerst een jaar huishoudschool. En daarna fysiotherapie bij Leffelaar in de Lairessestraat, dat was toen een heel vooraanstaand instituut in Amsterdam. Het was nog geen universitaire opleiding en duurde dus ook maar drie jaar. Ik slaagde en had inmiddels mijn man ontmoet. Die wilde niet in dienst en daarom zijn we in Londen getrouwd.’

De man van Els groeide op in Brazilië, kwam alleen naar Nederland om te studeren. Els: ‘Maar hij studeerde helemaal niet, want daar had Frank absoluut geen zin in. Hij ging studenten ronselen om tenten te bouwen voor de firma De Boer. Hij was altijd al een handelaar. Ondertussen studeerde ik wel. Ik wilde absoluut mijn diploma halen. Zo ben ik opgevoed. Je moet op eigen benen kunnen staan. Een paar maanden na mijn afstuderen zaten we op de boot naar Brazilië. Mijn man wilde terug. Dat was in 1965. We hadden niets. Een heleboel mensen zeiden tegen me, hoe durf je? Ik stond er helemaal niet bij stil. Verliefd, verloofd, getrouwd, zo was het.’

Ze gingen direct naar een administratief kantoor om papieren voor Els te regelen. ‘En toen merkte ik meteen dat ik in het verkeerde land zat. Die meisjes. Ze flirtten allemaal met mijn man. Blauwe ogen, blond haar. Ja, hij zag er goed uit, die man van mij. Daarna linea recta naar mijn schoonouders. Maar dat werd een fiasco want zij stonden op scheiden. Dus werden wij in een pension gezet.’

Els' man had in Nederland al werk voor zichzelf geregeld. Bij een Amerikaan. Al gauw werd hij daar directeur. Het ging hen goed. Els kreeg gratis Portugese les van een Nederlandse pater. In een kerk in Sao Paulo. ‘En daar ontmoette ik Zuster Antonia. En die zuster heeft mij de Favelas laten zien. Ik schrok me natuurlijk dood. Al die arme mensen. Zuster Antonia begeleidde de kinderen en ik ging de administratie doen. Later mocht ik een departement opzetten. Een eigen stichting, onder hoede van haar stichting, met toestemming van de directie van die stichting. Dus toen werd mijn werk, mijn stichting, geboren. APIS. Een eigen bedrijfje in een klein stadje, Itapecerica da Serra. Ik heb eerst

eindeloos met de burgemeester gepraat. En gevraagd om een stuk land vlakbij waar ik woonde. De burgemeester bood me een plek aan in de stad, maar dat wilde ik niet. Ik wilde aan de buitenrand van de stad aan het werk gaan. Het stuk land kreeg ik. Een moerasgebied. De burgemeester vulde het met aarde, deed het grondwerk. Ik moest bouwen. Nou, dat is allemaal gebeurd. We zijn klein begonnen, met twee klassen. Daarna zijn we gegroeid naar een totaal van 350 kinderen per dag. Een babyafdeling een crèche, activiteiten voor oudere kinderen. Met een sporthal. Een bakkerij. Een garage, jongens leerden sleutelen aan auto's in de wijk.'

En daar genereerde je ook inkomsten uit?

'Nee. Ik verdiende geen cent, maar dat hoefde ook niet. We waren rijk. Mijn man had inmiddels samen met mijn zwager, die ook naar Brazilië was gekomen, een zaak opgezet. Software ontwerpen voor firma's. En dat was in de beginfase van de computer. Mijn man de verkoper, mijn zwager de techneut. Nou, dat liep als een tierelier.'

Els deed haar werk uit idealisme, haar man vond dat lastig. Er ontstond verdeeldheid. Dat mondde uit in relatietherapie.

'Mijn man was een echte zakenman en ik was sociaal bewogen, een idealist. Dat kan heel goed gecombineerd worden, maar is ons helaas niet gelukt. Toen ik tegen Frank zei dat hij wel moest zorgen dat er ook wat op mijn naam kwam te staan, werd hij wantrouwend. Maar ik dacht alleen maar praktisch. Als hem wat zou overkomen, zouden we alles kwijt zijn. Wij en onze drie kinderen. Misschien was hij ook wel jaloers op mijn succes. De stichting groeide en bloeide. Hij zei: 'Jou komt alles aangewaaid'. Uiteindelijk zijn we gescheiden. Op een nare manier. Ik heb daar veel van geleerd.'

Tegenwoordig woont Els de helft van het jaar in Nederland en 's winters in Brazilië. Maar dat moet anders. 'Het wordt mij te veel, dat heen en weer reizen. Ik wil in Brazilië blijven. Mijn kinderen en kleinkinderen wonen er. Het weer is heerlijk. Je kunt er prachtige reizen maken. De ruimte die je daar hebt. De vrijheid die ik er voel. Maar ik wil wel af en toe naar Nederland kunnen. Ik ga mijn huis hier verkopen, want ik mag niet meer gelimiteerd verhuren en moet veel belasting betalen. Het wordt te duur. Ik wil iets goedkopers huren. Misschien in Amstelveen.'

Heb je nog aanbevelingen voor onze bridgeclub?

'Jazeker. Meer van die leuke weekendjes! En ik zou het leuk vinden als de A-lijners na afloop wat minder zouden samenklitten. Beetje mengen met de rest.'

Tot slot. Wat zou je willen, als je terugkijkt op je leven? Wat zou je willen zeggen tegen je jongere zelf?

'Wat ik altijd tegen mijn kinderen zeg. Volg je hart. Doe wat jij vindt dat je moet doen in je eigen leven. Die vrijheid moet je jezelf geven. En altijd de natuur in gaan om je geest rust te geven.'

